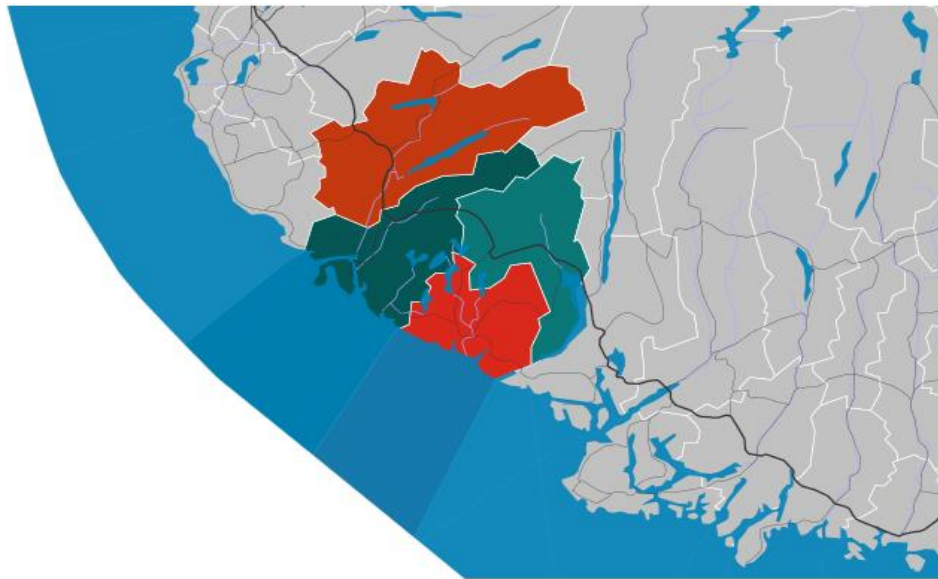

Oppsummering politikere

SWOT-analyse for Regionråd Dalane

TF-notat nr. 24/2015

 Eigersund Sokndal Lund Bjerkreim

Kolofonside

Tittel:	Oppsummering politikere
Undertittel:	SWOT – analyse for Regionråd Dalane
TF-notat nr:	24/2015
Forfatter(e):	Anja Hjelseth og Per Kristian Roko Kallager
Dato:	06.05.2015
ISBN:	978-82-7401-809-9
ISSN:	1891-053X
Pris:	(Kan lastes ned gratis fra www.telemarksforsking.no)
Framsidefoto:	Nykommune.no og Karl Gunnar Sanda
Prosjekt:	SWOT-analyse for Dalane regionråd
Prosjektnummer.:	20150210
Prosjektleder:	Anja Hjelseth
Oppdragsgiver(e):	Eigersund kommune

Spørsmål om dette notatet kan rettes til: Telemarksforsking, Postboks 4, 3833 Bø i Telemark – tlf 35 06 15 00 – www.telemarksforsking.no

---

Innhold

- Side 4: Innledning
- Side 12: Tema 1 og 2 – interne og eksterne faktorer
  - Side 14: Lokaldemokrati
  - Side 22: Samfunnsutvikling
- Side 26: Tema 3 – Utredningsprosess og involvering
- Side 30: Videre arbeid

Innledning

Innledning

- Dette dokumentet oppsummerer innspillene som kom fra formannskapene i Bjerkreim, Eigersund, Lund og Sokndal kommuner i SWOT-analysen gjennomført i regi av Regionråd Dalane onsdag 29. april.
- SWOT-analysen er en del av arbeidet med kommunereformen i Dalane. Arbeidet med SWOT-analyser er delt i to, hvor første samling var med administrative ledere 5. februar og siste samling med politikere (formannskap) 29. april.
- Dagen ble organisert med en innledning fra Telemarksforsking, gruppediskusjoner og oppsummering. Programmet følger på neste side. Deltagerne fikk utdelt forhåndsdefinerte problemstillinger om lokaldemokrati, samfunnsutvikling og prosessen rundt kommunesammenslåing. Dette dokumentet oppsummerer innspillene fra deltagerne.
- Forsker Anja Hjelseth fra Telemarksforsking deltok på nettverkssamlingen, og har sammen med forskningsassistent Per Kristian Roko Kallager laget denne oppsummeringen.

Dagsorden for nettverkssamlingen

- Økt 1 – 08.30 – 11.30
  - Hva forventes av kommunene i lys av kommunereformen? Høydepunkter fra stortingsmeldingen om oppgavefordeling v/Anja Hjelseth, Telemarksforskning
  - Tema 1 – fokus på interne faktorer. Hva er styrker og svakheter med dagens situasjon?
    - Innledning
    - Gruppediskusjoner
    - Oppsummering i plenum
- Lunsj – 11.30 – 12.15
- Økt 2 – 12.30 – 15.00
  - Tema 2 – fokus på eksterne faktorer. Hvilke muligheter og trusler ser vi ved en kommunesammenslåing?
    - Gruppediskusjoner
    - Oppsummering i plenum
  - Tema 3 – fokus på prosessen med kommunesammenslåing – hva må vi vite?
    - Innledning – erfaringer ved tidligere kommunesammenslåinger
    - Gruppediskusjoner
    - Oppsummering i plenum

Deltagere og tema

- Deltagerne på samlingene var formannskap, samt gruppeledere, i de fire kommune. Deltagerne ble delt inn i grupper på tvers av kommuner og partier. Til sammen var det 8 grupper som deltok i arbeidet, samt en gruppe bestående av rådmennene.
- Temaene som ble drøftet på samlingen 29. april var:
  - Lokaldemokrati
  - Samfunnsutvikling
  - Prosessen rundt kommunesammenslåing

SWOT - strategisk analyse-verktøy

«SWOT» står for styrker, svakheter, muligheter og trusler. Det er et analyseverktøy for å kartlegge organisasjons sterke og svake sider, og identifisere eventuelle muligheter og trusler. Det fokuseres på interne faktorer og eksterne faktorer i tråd med figuren nede til høyere.

I arbeidet med SWOT-analysen i Dalane, ble det først fokusert på interne faktorer og styrker og svakheter med dagens situasjoner. Videre ble den eksterne faktoren «kommunesammenslåing» vurdert med muligheter og trusler. Problemstillingene følger på de neste sidene.

	Styrker	Svakheter
Interne		
	Muligheter	Trusler
Eksterne		

Problemstillinger tema 1

	Tema	Problemstillinger	Ekspertutvalgets kriterier
Interne faktorer	Lokaldemokrati	1. <u>Hva</u> er sterke og svake sider ved kommunens rolle som lokaldemokratisk arena i dag?*	Høy politisk deltagelse Lokal politisk styring Lokal identitet
		2. <u>Hva</u> føler innbyggerne tilhørighet til? Stedet de bor, kommunen, nabokommuner, fylke, landsdelen?	<i>Bred oppgaveportefølje</i> <i>Statlig rammestyring</i>
	Samfunnsutvikling	5. <u>Hva</u> er sterke og svake sider ved kommunens rolle som samfunnsutvikler i dag? <u>Hvordan</u> er kommunenes kapasitet og kompetanse til samfunnsutviklingsarbeid?	Funksjonelle samfunnsutviklingsområder Tilstrekkelig kapasitet Relevant kompetanse

*Herunder hvordan det politiske miljøet fungerer, hvilke kanaler for påvirkning innbyggerne bruker, hvordan kommunens regionale og nasjonale slagkraft er, politisk bredde i kommunene (eks. hvilke partier som er representert i kommunestyret) og interkommunal styring.

Problemstillinger tema 2

	Tema	Problemstillinger	Ekspertutvalgets kriterier
Eksterne faktorer	Lokaldemokrati	1. <u>Hvilke</u> muligheter og trusler ser vi for kommunenes rolle som lokaldemokratisk arena ved en kommunesammenslåing?*	Høy politisk deltagelse Lokal politisk styring Lokal identitet
		2. <u>Hvordan</u> vil innbyggernes tilhørighet kunne endre seg ved en kommunesammenslåing?	<i>Bred oppgaveportefølje</i> <i>Statlig rammestyring</i>
	Samfunnsutvikling	5. <u>Hvilke</u> muligheter og trusler ser vi for kommunenes rolle som samfunnsutvikler ved en sammenslåing? <u>Kan</u> kommunesammenslåing være en del av en utviklingsstrategi for økt vekst og sysselsetting?	Funksjonelle samfunnsutviklingsområder Tilstrekkelig kapasitet Relevant kompetanse

*Herunder hvordan det politiske miljøet fungerer, hvilke kanaler for påvirkning innbyggerne bruker, hvordan kommunens regionale og nasjonale slagkraft er, politisk bredde i kommunene (eks. hvilke partier som er representert i kommunestyret) og interkommunal styring.

Problemstillinger tema 3 – prosessen med kommunesammenslåing

- I tillegg til å drøfte interne og eksterne faktorer, ble det inkludert en bolk på slutten av dagen hvor gruppene fikk diskutere ulike problemstillinger rundt prosess.
- Problemstillinger rundt prosess:
  - Hva må vi vite mer om i en utredningsprosess om kommunesammenslåing?
  - Hvordan bør politikerne involveres i en utredningsprosess?
  - Hvordan bør innbyggerne involveres i en utredningsprosess?

Tema 1 og 2

– interne og eksterne faktorer

Kort om innspillene

- Innspillene er oppsummert etter fokusområder. Det betyr at for eksempel under oppsummeringen om lokaldemokrati vil en både kunne se fordeler og ulemper med dagens situasjon og muligheter og trusler ved en kommunesammenslåing i samme figur. Slik sett kan en for eksempel se direkte om noen av utfordringene ved dagens situasjon kan tenke seg å bedres med en kommunesammenslåing.
- Oppsummeringen er gjort på følgende måte:
  - Lokaldemokrati – innspillene fra alle gruppene er samlet på samme side
    - Det er laget en egen side om innbyggere og tilhørighet.
    - Det er laget en egen side med oversikt over hvilke kanaler for innbyggermedvirkning kommunene i Dalane har (denne oversikten er fylt ut av rådmennene).
  - Samfunnsutvikling - innspillene fra alle gruppene er samlet på samme side

Lokaldemokrati

Regjeringens ekspertutvalg og lokaldemokrati

- Ekspertutvalget har gitt kriterier som i sum skal ivareta kommunenes fire funksjoner som lokaldemokratisk arena, tjenesteyter, samfunnsutvikler og myndighetsutøver.
- Tabellen under viser hvilke samfunnsmessige hensyn og kriterier ekspertutvalget har lagt til grunn for kommunens rolle som lokaldemokratisk arena.
- De tre første kriteriene er rettet mot kommunene, mens bred oppgaveportefølje og statlig rammestyring er rettet mot staten.

Kommunens rolle	Samfunnsmessige hensyn	Kriterier
Demokratisk arena	Betydningsfulle oppgaver og rammestyring Lokal politisk styring Levende lokalt folkestyre Aktiv lokal politisk arena	Høy politisk deltakelse Lokal politisk styring Lokal identitet Bred oppgaveportefølje Statlig rammestyring

Nærmere om kriteriene

- Høy politisk deltakelse
  - Det er viktig å ha et aktivt lokaldemokrati med valgmuligheter både i forbindelse med stemmegivningen og at innbyggerne har mulighet til å få sin stemme hørt mellom valgene. Større kommuner legger i dag i større grad til rette for deltakelse mellom valgene, og de har oftere ulike former for medvirkningsorgan. På noen indikatorer scorer de minste kommunene høyest – valgdeltakelsen ved lokalvalg er størst i de minste kommunene og flere innbyggere i små kommuner har vært i kontakt med ordfører enn i større kommuner. Analyser viser derimot at det er andre forhold enn kommunestørrelse som er avgjørende for valgdeltakelsen.
- Lokal politisk styring
  - Det er avgjørende for lokal politisk styring at den kommunale administrasjonen har nødvendig kompetanse og kapasitet til å utarbeide gode beslutningsgrunnlag for de folkevalgte.
  - Kommunene bør ha mulighet for en hensiktsmessig lokal organisering og prioritering, og ikke være nødt til å organisere sin tjenesteproduksjon i interkommunale ordninger for å levere lovpålagte velferdstjenester.
- Lokal identitet
  - Lokal identitet kan beskrives ut fra to dimensjoner. For det første opplevd tilknytning til et område, og for det andre felles identitet med andre områder. Det vil være lettere å gjennomføre sammenslåinger med kommuner som i stor grad opplever å ha en interkommunal identitet, enn mellom kommuner som ikke har det.
- Bred oppgaveportefølje
  - Utvalget mener at det er sentralt at kommunene fortsatt har ansvar for en bred oppgaveportefølje. Utvalget tar til følge signalene fra regjeringen om at nye robuste kommuner skal tilføres flere oppgaver, og mener i utgangspunktet at flere oppgaver under lokalpolitisk kontroll vil kunne styrke lokaldemokratiet. Etter utvalgets oppfatning er imidlertid det sentrale for kommunens ivaretagelse av sin rolle som demokratisk arena at kommunene allerede i dag ivaretar betydningsfulle oppgaver.
- Statlig rammestyring
  - Etter utvalgets vurdering er det viktig at den statlige styringen blir avpasset slik at det lokale demokratiske handlingsrommet tillater at lokale preferanser i størst mulig grad blir bestemmende for hvordan tildelte oppgaver ivaretas, og for fordelingen av ressurser mellom ulike oppgaver. En kommunestruktur med større og mer robuste kommuner vil etter utvalgets vurderinger redusere dagens behov for detaljert statlig styring.

Problemstillinger lokaldemokrati

	Tema	Problemstillinger	Ekspertutvalgets kriterier
Interne faktorer	Lokaldemokrati	<p>1. <u>Hva</u> er sterke og svake sider ved kommunens rolle som lokaldemokratisk arena i dag?*</p> <p>2. <u>Hva</u> føler innbyggerne tilhørighet til? Stedet de bor, kommunen, nabokommuner, fylke, landsdelen?</p>	<p>Høy politisk deltagelse</p> <p>Lokal politisk styring</p> <p>Lokal identitet</p> <p><i>Bred</i></p> <p><i>oppgaveportefølje</i></p> <p><i>Statlig rammestyring</i></p>
Eksterne faktorer	Lokaldemokrati	<p>1. <u>Hvilke</u> muligheter og trusler ser vi for kommunenes rolle som lokaldemokratisk arena ved en kommunesammenslåing?*</p> <p>2. <u>Hvordan</u> vil innbyggernes tilhørighet kunne endre seg ved en kommunesammenslåing?</p>	<p>Høy politisk deltagelse</p> <p>Lokal politisk styring</p> <p>Lokal identitet</p> <p><i>Bred</i></p> <p><i>oppgaveportefølje</i></p> <p><i>Statlig rammestyring</i></p>

*Herunder hvordan det politiske miljøet fungerer, hvilke kanaler for påvirkning innbyggerne bruker, hvordan kommunens regionale og nasjonale slagkraft er, politisk bredde i kommunene (eks. hvilke partier som er representert i kommunestyret) og interkommunal styring.

Samlet oppsummering (viktigste punkter)

Styrker (dagens situasjon):

- Nærhet
- Stor politisk bredde – høyt politisk engasjement
- Sterk lokal identitet
- Innbyggere tar kontakt – personlig, telefon, e-post, Facebook
- Samarbeid på tvers av partier
- Sterkt fellesskap
- Oversiktlig
- Felles prosjekter og interkommunalt samarbeid fungerer bra
- Dalane er godt representert i fylkestinget
- Høy valgdeltagelse i de minste kommunene
- Det er stort sett enighet om de store veivalgene i kommunestyret (kan også være en svakhet – partipolitikken er sterkere i større kommuner)

Svakheter (dagens situasjon):

- Inhabilitet (noen ganger for tett på)
- Vanskelig å styrke interkommunale tiltak
- Dårlig oppslutning på gruppemøter
- Vanskelig å ta upopulære vedtak
- Ulikt engasjement i partier – vanskelig å få med kvinner og de unge
- Avstand mellom politikk og tjenesteproduksjon
- Kan ikke løse alle oppgaver selv
- For få heltidspolitikere – makt på få personer. At politikerne også har «vanlig» arbeid er også en styrke

Muligheter (ved kommunesammenslåing):

- Mulighet for å tegne kartet på nytt
- God politisk bredde - større oppslutning i politikken – mer dedikerte politikere – mer interessant som politiker
- Mer slagkraft
- Helhetlig tenking
- Mer makt til regionalt nivå
- Mindre inhabilitet
- Lettere å ta upopulære beslutninger
- Nye impulser
- Forbedret kompetanse
- Økonomien kan bli bedre
- Påtar seg større ansvar som også gir flere muligheter
- Økt profesjonalitet
- Mer likebehandling
- Fordeling av midlene til hele kommunen
- Større stemme inn mot regionale og nasjonale myndigheter

Trusler (ved kommunesammenslåing):

- Ikke alle kan bli representert i kommunestyret, eks. geografisk. Mindre makt i utkantene?
- Mer makt til færre
- Mindre gjennomsiktede prosesser
- Ikke nok lokalkunnskap
- Sentralisering av makt og tjenester - taper nærhet til beslutninger og tjenester
- Økonomien: hva skjer med «gulrøttene»?
- Lengre behandlingstid på søknader og tiltak
- Mer partipolitikk – vanskelig å få gode løsninger på tvers av partiskillelinjer
- Tverrpolitiske lister/bygdelister kan forsvinne – eller oppstå. Jf. Hå kommune
- Demografiske utfordringer
- Økt pendling
- Mulige konflikter ved tøffe økonomiske beslutninger
- Mindre engasjement for den nye kommunen

Innbyggerne og tilhørighet

- Hva føler innbyggerne tilhørighet til? Stedet de bor, kommunen, nabokommuner, fylke, landsdelen?
  - Identiteten er navnet på kommunen
  - Plassen man bor er viktigere enn kommune og region
  - Ulike setninger, ulike svar. Når vi er i Oslo sier vi at vi kommer fra Rogaland, når vi er på fylkestinget sier vi at vi er fra Dalane.
- Hvordan vil innbyggernes tilhørighet kunne endre seg ved en kommunesammenslåing?
  - Tilhørighet vil i større grad bli knyttet til lokalområder enn i dag
  - Trolig lite
  - Utkantsbefolkningen vil føle at de minster tilhørigheten til kommunen
  - Det kan være frykt for å bli «spist opp»
  - Endret tilhørighet til et større område tar tid – må «gå seg til»
  - Tilhørighet vil avgjøres av om innbyggerne trives og er fornøyd med tjenestene som tilbys
  - For mange vil den bli som før
  - Større avstand
  - Utrednings- og sammenslåingsprosessen er avgjørende for tilhørighet. Fokus må være på å bygge en ny kommune.
  - Tidsperspektivet er en trussel – innenfor rammene til kommunereformen er det dårlig tid

---

Generelt om innbyggermedvirkning

- Å stemme ved valg er den viktigste kanalen innbyggerne har for å påvirke den lokaldemokratiske arenaen. Men i tillegg legges det til rette for at innbyggerne kan medvirke via andre kanaler gjennom valgperioden. Noen av disse ordningene er lovbestemte, mens andre er frivillige.
- Ekspertutvalget peker på følgende ordninger for innbyggermedvirkning:
  - Nærdemokratiske ordninger (frivillige organisasjoner, velforeninger, lokalutvalg, bydeler osv.)
  - Lovbestemte ordninger (eldreråd og råd eller representasjonsordning for mennesker med nedsatt funksjonsevne)
  - Andre råd og utvalg (ungdomsråd, kontaktutvalg for frivillige organisasjoner, samarbeid- eller kontaktforum for næringslivet, kontaktutvalg/råd for innvandrere)
  - Innbyggerinitiativ. Dette er en ordning hvor innbyggere, ved å samle underskrifter fra 2 % av innbyggerne eller 300 personer, kan be om at en sak behandles i en kommune. Kommunal- og moderniseringsdepartementet har opprettet en egen side hvor innbyggerne kan starte underskriftsaksjoner – www.minsak.no.

Innbyggermedvirkning i Dalane

	Bjerkreim	Eigersund	Lund	Sokndal
Nærdemokratiske ordninger (besvar)				
Har kommunene et bredt spekter av frivillige lag og organisasjoner? (Ja/nei)	Ja	Ja	Ja	Ja
Har kommunen oversikt over antall frivillige lag og organisasjoner (Ja/nei – eventuelt antall)	Ja	Ja	Ja	Ja
Er ulike deler av kommunene organisert i velforeninger? (Ja/nei)	Ja (delvis)	Ja (delvis)	Ja (delvis)	Ja (delvis)
Finnes det eventuelt et organisert velsamarbeid i kommunen? (Ja/nei)	Nei	Nei	Nei	Nei
Er kommunen organisert i lokalutvalg/bydelsutvalg? (Ja/nei)	Nei	Nei	Nei	Nei
Andre råd og utvalg (kryss av)				
Ungdomsråd	-	-	-	x
Kontaktutvalg for frivillige organisasjoner	x	x	-	-
Samarbeids- eller kontaktforum for næringslivet	x	x	x	x
Kontaktutvalg/råd for innvandrere	-	x	-	-
Innbyggerinitiativ (besvar)				
Bruker innbyggerne ordningen med innbyggerinitiativ? (Ja/nei)	Nei	Nei	Nei	Nei
Har kommunen link til nettstedet minsak.no lett tilgjengelig på sin nettside? (Ja/nei)	Nei	Nei	Nei	Nei

Samfunnsutvikling

Bakgrunn

- Kommunene er tillagt oppgaven med å skape en helhetlig utvikling av lokalsamfunnet og gode levekår for innbyggerne. I analyser av kommunenes rolle som samfunnsutviklingsaktør, er det mest vanlig å legge en bred definisjon av samfunnsutvikling til grunn, noe som innebærer innsats på en rekke områder.
- En viktig målsetting med kommunesammenslåing er få en mer handlekraftig kommune som kan spille en større rolle som både lokal og regional samfunnsutvikler. Dette er bl.a. avhengig av kommunenes evne til å drive god og effektiv planlegging og mulighetene for aktiv oppfølging av dette arbeidet. Dette forutsetter også at kommunene har tilstrekkelig kompetanse og ressurser både til arealplanlegging, næringsarbeid, kulturtiltak, miljøvern, nettverksbygging og etablering av gode partnerskap. utfordringene i kommunene kan være svært ulike, f.eks. avhengig av om en snakker om vekstkommuner eller fraflyttingskommuner.

Kommunens rolle	Samfunnsmessige hensyn	Kriterier
Samfunnsutvikling	Helhetlig ivaretagelse av areal- og transportinteresser tilpasset klima- og miljøhensyn Tilrettelegging for positiv utvikling i lokalsamfunnet og storsamfunnet	<ul style="list-style-type: none"> • Funksjonelle samfunnsutviklings-områder • Tilstrekkelig kapasitet • Relevant kompetanse

Tabellen viser samfunnsmessige hensyn og tilhørende kriterier som regjeringens ekspertutvalg har lagt til grunn for samfunnsutvikling

Problemstillinger samfunnsutvikling

	Tema	Problemstillinger	Ekspertutvalgets kriterier
Interne faktorer	Samfunnsutvikling	<u>3. Hva</u> er sterke og svake sider ved kommunens rolle som samfunnsutvikler i dag? <u>Hvordan</u> er kommunenes kapasitet og kompetanse til samfunnsutviklingsarbeid?	Funksjonelle samfunnsutviklingsområder Tilstrekkelig kapasitet Relevant kompetanse
Eksterne faktorer	Samfunnsutvikling	<u>3. Hvilke</u> muligheter og trusler ser vi for kommunens rolle som samfunnsutvikler? <u>Kan</u> kommunesammenslåing være en del av en utviklingsstrategi for økt vekst og sysselsetting?	Funksjonelle samfunnsutviklingsområder Tilstrekkelig kapasitet Relevant kompetanse

Samlet oppsummering alle gruppene

Styrker (dagens situasjon):

- Lokalkunnskap
- Lav arbeidsledighet
- Kommunene bestemmer over egen samfunnsutvikling (kanskje med unntak av innsigelser fra fylkesmannen)
- Nærhet mellom kommunen og andre aktører
- Muligheter for rask saksbehandling
- Stor dugnadsånd – folk bidrar i lokalsamfunnene

Svakheter (dagens situasjon):

- Utfordring med nok kompetanse og kapasitet i små kommuner. Kan være flinkere til å bruke det planverket som er laget. Kan være krevende å få gjort nødvendige vedtak.
- Tre av kommunene (Lund, Eigersund og Sokndal) «hviler» på hjørnesteinsbedrifter. Bjerkreim har landbruk som sin «hjørnesteinsbedrift», er Norges største sauekommune.
- Lite arealplanlegging på tvers av kommunegrensene – fører blant annet til kamp mellom kommunene om lokalisering av handelssentre
- Økonomiske begrensninger
- Infrastruktur

Muligheter (ved kommunesammenslåing):

- Utvikling av større areal
- Bedre overblikk – større perspektiv og helhetlig tenking
- Tydelig på felles prioriteringer. For eksempel Dalane videregående skole.
- Fleksibilitet – for eksempel større pool av ansatte som kan jobbe rundt i kommunen etter behov
- Mer tyngde politisk mot regionale og nasjonale myndigheter
- Bedre på næringsutvikling
- Redusert sårbarhet for den enkelte kommune knyttet til næringslivet
- Vekst i hele kommunen
- Utvikling av infrastruktur – sterkere stemme i samferdselspolitikken
- Arealplanlegging med spesiell fokus på landbruksområder/matjord. Få områder i Rogaland som har så store muligheter for utbygging utenom landbruksområder som vår region.
- Skape flere muligheter – nytenkning

Trusler (ved kommunesammenslåing):

- Sentralisering – de minste utkantene blir enda mindre
- Avfolking av utkanten
- Ulike/motstridende interesser - frykt for at ett sted «tar alt»
- Endrede handelsmønstre som kan føre til redusert tilbud i distriktet
- Maktbalanse
- Økonomi – vil det være rom for å ha et desentralisert samfunn?

Tema 3 – utredningsprosess og involvering

Hva må vi vite mer om i en utredningsprosess?

- Økonomi – konsekvensene før og etter
- Hvilke alternativer som er mest reelle - hvem vil slå seg sammen med hvem?
- Hva det er viktig for innbyggerne å ha nærhet til
- Lokalisering og fordeling av tjenester. Eventuelt behov for nyinvesteringer.
- Kommunale avgifter, eiendomsskatt
- Tilskudd
- Fritidsklubber
- Navn
- Kommunevåpen
- Idrettsanlegg
- Fakta om tjenestebehov til innbyggere: Barnehagebehov, behov for pleie og omsorg, skole
- Oppgavene som skal ligge til kommunen
- Kommunesenter - plassering av rådhus
- Oversikt over økonomiske forpliktelser i kommunene
- Antall kommunestyremedlemmer
- Hva som skjer med de ansatte
- Konsekvensene av å si nei

Hvordan bør politikerne involveres i en utredningsprosess?

- Ha god informasjon gjennom hele prosessen.
- Regionrådet må ha «hånden på rattet». Dette var det litt delte meninger om, enighet om at det er viktig at politikerne driver prosessen fremover. Politisk ledelse er ansvarlig i hver enkelt kommune. Behov for rolleavklaring mellom regionrådet og den enkelte kommune.
- Folkemøter hvor politikerne har en aktiv rolle.
- Benytte både KS og fylkesmannen til en gjennomgang med kommunestyrene.
- Åpne for at det utredes ulike løsninger.
- Studietur til kommuner som har erfaring fra sammenslåing.

Hvordan bør innbyggerne involveres i en utredningsprosess?

- Folkemøter
- Folkeavstemning
- God informasjon
- Hvordan tjenestetilbudet blir må kommuniseres ut
- Lag og foreninger kan involveres spesielt – se på hvordan en kommunesammenslåing vil påvirke dem

- Generelt var flere av deltagerne bekymret for tidsperspektivet i kommunereformen. Det er kun et år til kommunale vedtak skal gjøres.

Videre arbeid

Proessen rundt kommunesammenslåing

- En prosess knyttet til kommunesammenslåing kan bestå av følgende faser.
  - Sonderingsfase. Kartlegge sammenslåingsalternativ man ønsker å utrede, og avklare om det er interessant for de involverte kommunene. Det bør lages en fremdriftsplan for eventuell gjennomføring av hele sammenslåingsprosessen.
  - Utredningsfase – intensjonsavtale. Kartlegger fordeler og ulemper med kommunesammenslåing. Forhandlinger med sikte på å utarbeide en intensjonsavtale for bygging av en ny kommune.
  - Debattfase – vedtak om sammenslåing. Etter utarbeidelse av intensjonsavtale vil det være tid for debatt. I denne fasen bør innbyggerne høres for å kunne si sin mening om en eventuell sammenslåing. Se neste side.
  - Gjennomføringsfase – etablering av ny kommune. Perioden fra vedtaket er fattet om sammenslåing til den nye kommunen er en realitet. Denne fasen kan deles i planleggingsfase og implementeringsfase.
  - Driftsfase. Ordinær drift etter formelt godkjent sammenslåing.

Innbyggerhøringer

Det er anbefalt at innbyggerne får si sin mening om en kommunesammenslåing. Det kan gjøre på flere ulike måter. Figuren til venstre viser ulike former for høringsmåter i den loddrette aksene, vurdert ut fra ulike kriterier i vannrette aksene. 5 betyr at kriteriet er godt ivaretatt, mens 1 betyr at kriteriet er dårlig ivaretatt.

For eksempel vil opinionsundersøkelse ved telefonintervju kunne sikre et fullt representativt utvalg av befolkningen. Men det vil være en lite egna måte å gi innbyggerne kunnskap og innsikt om konsekvenser for sammenslåing, og rom for dialog. Innbyggerne får derimot i noe grad muligheten til å fremme sine synspunkter.

Vi anbefaler at innbyggerne blir hørt minst 2 ganger i prosessen. Først i en tidlig fase, hvor de både kan si sin mening om retningsvalg og hva som vil være viktig for dem i en sammenslåingsprosess. Deretter i forkant av endelig vedtak, hvor de kan si sin mening om det fremforhandlede resultatet.

Høringsmåter	Representativitet	Kunnskap og innsikt om konsekvenser	Betydning for dialog	Innbyggernes muligheter til å fremme sine synspunkter	Politikernes muligheter til å ta en selvstendig avgjørelse
Rådgivende folkeavstemming	4	1	1	1	1
Opinionsundersøkelse ved telefonintervju	5	1	2	2	3
Opinionsundersøkelse ved postale eller nettbaserte skjema	4	1	2	3	3
Utvida folkehøringer	3	3	4	4	4
Fokusgrupper	2	4	5	5	4
Høring	2	2	2	3	4

Kilde: Brandtzæg, Bent. 2014. Hvordan gjennomføre en kommunesammenslåing? Erfaringer og innspill fra frivillige sammenslåinger. TF-notat nr. 35/2014.

Intensjonsplan

- Utarbeidelse av en intensjonsplan er en viktig milepæl i en eventuell kommunesammenslåing. Det vil være et dokument som legger føringer for hvordan en ønsker å bygge den nye kommunen. For eksempel kan en intensjonsavtale inneholde følgende elementer:
  - Innledning – mål for sammenslåing
  - Sammenslåingstidspunktet
  - Avklaring rundt kommunesenter
  - Avklaring rundt kommunevåpen
  - Avklaring rundt kommunenavn
  - Størrelse på kommunestyret
  - Innhold i kommunesenteret – fordeling av tjenester andre steder i kommunen
  - Håndtering av ansatte
- Innholdet i intensjonsplanen må tilpasses lokale forhold, og hva innbyggere, ansatte og politikere er opptatt av å ha avklart i forkant om et vedtak om sammenslåing.

Anbefalt prosess Dalane

- Utarbeide framdriftsplan for kommunereformen fram mot vedtak i kommunestyrene mai/juni 2016. Avklaring rundt utredningsbehov.
- Retningsvalg i kommunene. Hver kommune må ta en diskusjon om retningsvalget. Dersom man er i tvil om innbyggernes meninger, kan det være nyttig å gjennomføre en innbyggerundersøkelse. I praksis har kommunene følgende valgmuligheter:
  - Velge å ikke delta i forhandlinger
  - Gå inn i forhandlinger i et alternativ
  - Gå inn i forhandlinger i flere alternativ (men dette vil være arbeidskrevende)
- Nedsettelse av forhandlingsutvalg. Ha kommunevalget i september i bakhode når det gjelder tidspunkt for nedsettelse og hvilke personer som velges til å sitte i et forhandlingsutvalg. En kan for eksempel velge roller (ordfører, rådmann mm.), og ikke personer.
- Oppstart av forhandlinger om en ny kommune bør skje senest i oktober. Målet med forhandlinger er å avklare en del sentrale spørsmål knyttet til en kommunesammenslåing, og utarbeide en intensjonsavtale for en ny kommune. Se forrige side. En slik intensjonsplan bør være klar vinteren 2016, slik at det er rom for innbyggerhøring og debatt før endelig vedtak i kommunestyret.
- Innbyggerhøring og offentlig debatt. Innbyggerne bør få si sin mening om forhandlingsresultatet. Side 32 viser en vurdering av noen høringsmåter.
- Mai/juni 2016: Endelig vedtak i kommunestyrene.